בעזרת השם יתברך

אשי ישראל

השיעור השבועי

מפי פורינו הרה"צ
רבי **יצחק שמואל אהרן לעזער** שליט"א

גליון
תצ"ו

פרשת
ויגש
תשפ"ו

השיעור נמסר ביום ד', בשעה 23:30, ניתן להאזין בקו:
בארץ ישראל: 077-2233-223, בארה"ב: 845-510-6314

חסדי ה' יתברך, אנחנו אוחזים בפרשת **וַיִּגַּשׁ**, ונמצאים אנו עדיין תחת ההשפעה של **ימי חנוכה הקדושים**, זכינו ב"ה להכניס בעצמנו את האורות הגדולים של חנוכה, וצריכים אנו לזכור, שזה לא היה באופן **'זמני'** ו**'חד־פעמי'**, כי כל העניין של ה'מועדים־וזמנים' של עם־ישראל זה "קנין גמור בנפש"!

רבינו פעם התבטא (חיי־מוהר"ן, סי' פט), שאיננו אותו דבר כמו ביו"ט שעבר, ובכל פעם הוא כבר אדם אחר לגמרי... ומה הכוונה בשיחה הזאת? **שבכל חג וזמן של 'עיתותי־רצון' שמגיע לנשמות ישראל, הם נתעלים ונתרוממים כבר למקום אחר לגמרי, וזה לא שזה "הָיָה וְעָבַר"... זה נכנס בתוכנו!**

ואכן, מובא מהרב מטשעהרין ז"ל, שהיה מדקדק שלא לומר: **'עבר החג'**, אלא **'נכנס בי החג!'** - כלומר: **קנינו את זה בנפשנו!**

ומעתה עלינו להבין אפוא, מהו הקנין שקנינו בימי חנוכה הקדושים? התשובה היא: **העניין של 'תודה והודאה' - להודות תמיד להקב"ה!** ואשרי הזוכה להכניס בעצמו את הלימוד הקדוש הזה...

ואם אדם זוכה באמת לקנות את העניין הזה בעצמו - זה 'חתיכת חיים' שלו, וכמו שאומרים בכל יום בתפילת שמונה־עשרה: **"וְכָל הַחַיִּים יוֹדוּךָ סֶלָה"** - תודה והודאה הם חייו!

ומילים אלו הן מילות הסיום של תפילת **'מודים'**, שהיא כולה תודה

והודאה להקב"ה, ומתחילין שם ואומרים: **'מוֹדִים אֲנַחְנוּ לָךְ** וכו' **צוּר חַיֵּינוּ מָגֵן יִשְׁעֵנוּ אַתָּה הוּא לְדוֹר וָדוֹר נוֹדֶה לְךָ וּנְסַפֵּר תְּהִלָּתֶךָ עַל חַיֵּינוּ הַמְּסוּרִים בְּיָדֶיךָ'** - אנחנו מוֹדִים להקב"ה על כל החסדים שעושה איתנו, וממשיכים שם: **'וְעַל נִפְלְאוֹתֶיךָ וְטוֹבוֹתֶיךָ שֶׁבְּכָל עֵת עֶרֶב וּבֹקֶר וְצָהֳרָיִם'** - זאת לא 'מליצה'! זו מציאות! אדם עלול לחשוב: 'מה זה **'נִפְלְאוֹתֶיךָ וְטוֹבוֹתֶיךָ שֶׁבְּכָל עֵת'** - וכי יש לי נפלאות וטובות **'בכל עת'**?... יש לי איזה דבר־פלא **'עֶרֶב וּבֹקֶר וְצָהֳרָיִם'**?!'... התשובה היא: **אכן כן! זה נעשה איתך בכל עת ורגע!**

והדבר הראשון הוא: **החיים הפשוטים שלך** - אתה זוכה להיות בריא ב"ה, ואתה זוכה לתפקד, ויכול לעשות את כל צרכיך, והרי זה **"לְעֹשֵׂה נִפְלָאוֹת גְּדֹלוֹת לְבַדּוֹ"** (תהלים קלו, ד) - זה 'הנפלאות והטובות' של הקב"ה שעושה עמך ממש **"בכל עת" - 'עֶרֶב וּבֹקֶר וְצָהֳרָיִם'!** הן בלילה, הן בבוקר, והן באמצע היום, **כך היא המציאות!** ואשרי אדם שהוא זוכה באמת להודות להקב"ה, בבחינת (שם לד, ב) **"תָּמִיד תְּהִלָּתוֹ בְּפִי"** - הוא תמיד מודה להקב"ה!

ותחילת הפסוק הזה הוא: **"אֲבָרְכָה אֶת ה' בְּכָל עֵת"** - דוד המלך משבח להקב"ה ואומר **"תָּמִיד תְּהִלָּתוֹ בְּפִי"**, וממשיך: **"בַּה' תִּתְהַלֵּל נַפְשִׁי יִשְׁמְעוּ עֲנָוִים וְיִשְׂמָחוּ"**, ואח"כ מגיע הפסוק שבו מונח צירוף חודש טבת[א]: **"גַּדְּלוּ לַה' אִתִּי וּנְרוֹמְמָה שְׁמוֹ יַחְדָּו"**; והסברנו את העניין בזה[ב], שאדם צריך להיות כ"כ מלא עם שבח ותהילה להקב"ה עד שהוא לא יכול להחזיק את זה לעצמו ולהגיד 'מספיק שאני זכיתי לזה'... אלא הוא מכריז וקורא לכולם: **בואו כולנו ו'גַּדְּלוּ לַה אִתִּי וּנְרוֹמְמָה שְׁמוֹ יַחְדָּו' - בואו ונודה להקב"ה ביחד!** וזה נותן חיות הן לאדם בעצמו והן לאחרים... חכמינו הקדושים אומרים: **'אֵינוֹ דּוֹמֶה יָחִיד הָעוֹשֶׂה מִצְוָה לָרַבִּים הָעוֹשִׂים מִצְוָה'**; כשמשתפים את הרבים - זה כבר ענין אחר לגמרי...

וזו בעצם מעלת **מִצְוַת זִמּוּן** - כשאדם אוכל יחד עם עוד שניים, מצוה עליהם לְזַמֵּן קודם ברכת המזון[ג], ודבר זה למדים חכמינו הקדושים (ברכות מה.; פרק

א. הצירוף הוא אותיות **היה"ו**, ומונח בסופי התיבות "לַה' אִתִּי' וּנְרוֹמְמָה' שְׁמוֹ'".

ב. עין קונטרס "חודש טבת מאיר ושמח", אות ד'.

ג. אגב אורחא נזכיר מעט ממעלת מצות ברכת המזון; רבינו ז"ל אומר בספר־המידות (אות אכילה, ח"ב, סימן ד): **'עַל יְדֵי בִּרְכַּת הַמָּזוֹן נִתְיַשֵּׁב הַמַּלְכוּת מִן הַמְּרִיבוּת וְהַמִּלְחָמוֹת'**; כלומר: ע"י שאדם מברך ברכת המזון, הוא זוכה להשכין שלום בעולם! בכל מקום! בין אצל עם־ישראל, ובין - להבדיל - בין אומות העולם. ועוד אומר רבינו שם (סימן ג): **'עַל יְדֵי בִּרְכַּת הַמָּזוֹן נִתְוַדַּע הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בָּעוֹלָם'**; הבה ונתבונן: אתה יושב במטבח שלך - או באיזה מקום אחר שבו אתה אוכל - ביום רגיל ושיגרתי, גמרת את הסעודה שלך, והנה אתה מברך ברכת המזון, **אומר רבינו: על־ידך מתוודע הקב"ה בעולם! לא**

'שלושה שאכלו', ובו כל הלכות ברכת המזון) מן הפסוק האמור: **"גַּדְּלוּ לַה' אִתִּי וּנְרוֹמְמָה שְׁמוֹ יַחְדָּו"**; דהיינו, אחר שישבו יחדיו שלושה אנשים ואכלו ביחד [ומקווים שדיברו בשולחן דברי־תורה, והתקיים בהם (משנה אבות ג, ג): **'כְּאִלּוּ אָכְלוּ מִשֶּׁלָּהֶנּוּ שֶׁל מָקוֹם'**[ד] - כמו שנמצאים בביהמ"ק, והרי 'שולחן דומה למזבח', וזוכים לאכילת הקרבנות כמו הכהנים (לפעמים גם לישראל מותר לאכול מן הקרבות), שזהו: **'מִשֶּׁלָּהֶנּוּ שֶׁל מָקוֹם'**], הם אומרים את **בִּרְכַּת הַזִּמּוּן**, ובזה מקיימים **"גַּדְּלוּ לַה' אִתִּי"** - שזה המזמן, שהוא קורא **'רבותי, נברך'**, ואזי: **"וּנְרוֹמְמָה שְׁמוֹ יַחְדָּו"** - העונים אומרים: **'יְהִי שֵׁם ה' מְבֹרָךְ מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם'**, **'בָּרוּךְ שֶׁאָכַלְנוּ מִשֶּׁלּוֹ'** וכו'.

וזה צריך להיות הקניין שקנינו מימי חנוכה הקדושים, שאנחנו עוסקים בזה תמיד - **לברך ולהודות להקב"ה!**

נשוב לדבר מ**'ברכת מודים'** שבתפילת שמונה־עשרה: הרבה אנשים לא שמים לב, אך מחמת 'שגרתיות הלשון' בתפילה, הם עושים חיבור והמשך בין סיום ברכת 'רצה' - **"הַמַּחֲזִיר שְׁכִינָתוֹ לְצִיּוֹן"**, לבין תחילת ברכת **'מודים'**, ואומרים זה יחדיו - תיכף־ומיד: **'המחזיר שכינתו לציון - מודים אנחנו לך'...** אבל באמת ברכת **'מודים'** זה כבר ענין אחר לגמרי... ואכן, כל 'עבודת המקום' זה **ענין אחד**, אבל

משנה איפה אתה (אם אתה זוכה להיות בארץ ישראל - אשריך! אבל גם בכל מקום אחר בכדור העולם...), **ע"י הברכת המזון שלך אתה מגלה את הקב"ה בעולם!**

אמנם אנחנו זוכים להפיץ את האור של רבינו בעולם, **והנה יש לך הזדמנות לקיים זאת בכל יום - אתה יושב ומברך ברכת המזון בתוך הבית שלך, ואתה מזכה את העולם שהקב"ה נתוודע בו...** ואכן, כשאתה זוכה לקיים זאת - תכוון: **אני עכשיו מפרסם את הקב"ה בכל העולם!**

ועל כן זה מאד כדאי לאדם **לכל־הפחות פעם אחת ביום** לברך 'המוציא' על לחם ולאחריו לברך ברכת המזון; בזמנינו הכל הולך באופן 'מהיר', כל דבר חוטפים במהירות, וגם בזה - הרבה מעדיפים לאכול משהו 'מזונות', וזהו... **אבל למה להפסיד מצוה כה גדולה - מצות עֲשֵׂה מדאורייתא - לפחות פעם אחת ביום?...** אתה נוטל ידיים, אוכל לחם, ואח"כ מוציא סידור או 'ברכון' - ומברך ברכת המזון, וזוכה לדברים כ"כ גדולים...

ואמרנו **'מוציא סידור או ברכון'** - כי זה היה חשוב מאד אצל מוהרא"ש, והיה רגיל לעורר את כולם על זה: **לברך ברכת המזון מתוך סידור או 'ברכון'!** יש אנשים ש'חוטפים' את הברכה במהירות ובעל־פה... **מוהרא"ש היה תמיד מעיד על עצמו ואומר: 'ברכת־המזון היה לוקח לי לפעמים הרבה יותר זמן מן האכילה בעצמה'...** האכילה בעצמה לא היתה כ"כ ארוכה - היה אוכל איזה 'כזית' עם קצת גבינה בזריזות... **אבל כשהגיע לברכת־המזון - נעצר מזריזותו, ולא היה חוטף הברכה, והיה יוצא שהברכה לקחה יותר זמן מהאכילה...** אשרי הנזהר בזה!

ד. ומאידך, אומרת המשנה שם: **'שְׁלֹשָׁה שֶׁאָכְלוּ עַל שֻׁלְחָן אֶחָד וְלֹא אָמְרוּ עָלָיו דִּבְרֵי תוֹרָה, כְּאִלּוּ אָכְלוּ מִזִּבְחֵי מֵתִים'**; והרי זה דבר חמור מאד אם לא אמר דברי־תורה על השולחן... אך הברטנורא מביא שם על המשנה הזאת דבר נפלא: **'וּבִרְכַּת הַמָּזוֹן שֶׁמְּבָרְכִים עַל הַשֻּׁלְחָן, יוֹצְאִין יְדֵי חוֹבָתָן, וְחָשׁוּב כְּאִלּוּ אָמְרוּ עָלָיו דִּבְרֵי תוֹרָה'**; כי בתוך ברכת המזון מזכירים פסוקים של תורה [כמו "פּוֹתֵחַ אֶת יָדֶךָ וּמַשְׂבִּיעַ לְכָל חַי רָצוֹן", ועוד], וממילא יש בזה ענין של 'הזכרת דברי־תורה על השולחן'...

שתי ברכות אלו - **ענייַנן שונה**, שברכת 'רצה' - 'ותחזינה עינינו בשובך לציון ברחמים', אז אנחנו מבקשים שהקב"ה יחזיר לנו את עבודת ביהמ"ק, ונזכה לראות באור השכינה הקדושה, ואנחנו מבקשים אז על ענין של 'רצון', ומבקשים שנזכה כבר לראות בבנין ביהמ"ק, שזה מה שמסיימים: "**בָּרוּךְ אַתָּה ה' הַמַּחֲזִיר שְׁכִינָתוֹ לְצִיּוֹן**".

אם אנחנו כבר מדברים מזה, כדאי לעורר על נקודה נוספת: אם תשימו לב, אנחנו מזכירים בברכה זאת **לשון 'הווה'**, כלומר: לא אומרים "ברוך אתה ה' **'שתחזיר'** שכינתך לציון", אלא "**הַמַּחֲזִיר שְׁכִינָתוֹ לְצִיּוֹן**; זאת אומרת שבכל יום ובכל תפילה שאנחנו מתפללים לפני הקב"ה - שחרית, מנחה, מעריב - אנחנו מבקשים עוד 'חתיכה' של "**החזרת שכינתו לציון**"...

והעניין הזה יובן היטב עפ"י דברי חכמינו הקדושים (ברכות לד.) בהסברם על **'בנין תפילת שמונה־עשרה'**, שישנן ג' ברכות ראשונות, י"ב ברכות אמצעיות[ה], ג' ברכות אחרונות, ועל זה בנויה תפילת העמידה; ואומרת הגמרא: **'ראשונות דומה לעבד שמסדר שבח לפני רבו'** - כי תחילה צריכין לסדר את שבחיו של המלך, ולא לבקש תיכף את כל בקשותיו...

משל לאדם שקיבל 'תור' להיכנס אל המלך, ותיכף־ומיד כשהוא נכנס - הוא מיד מקריא את רשימת צרכיו: 'אני צריך את זה ואת זה ואת זה'... **כך אתה נכנס אל המלך?... כולם יסתכלו בתמיה: "למה בכלל באת לכאן?!"...** אלא מאי? זכית להיכנס אל המלך - **הדבר הראשון הוא: תסדר איזה שבח והודאה למלך!**

הנמשל הוא לתפילה, שאדם צריך לתחילה לסדר את שבחי המלך, ואכן כך מתחילין את התפילה: "**הָאֵ־ל הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא אֵ־ל עֶלְיוֹן גּוֹמֵל חֲסָדִים טוֹבִים**" וכו' - כל מיני שבחים שתיקנו לנו חכמינו הקדושים אנשי כנסת הגדולה, ומסיימים: "**מֶלֶךְ עוֹזֵר וּמוֹשִׁיעַ וּמָגֵן, בָּרוּךְ אַתָּה ה' מָגֵן אַבְרָהָם**", ומתחילים ברכה שניה: "**אַתָּה גִּבּוֹר לְעוֹלָם ה', מְחַיֵּה מֵתִים אַתָּה רַב לְהוֹשִׁיעַ**" וכו' - משבחים את המלך בכאלה שבחים נפלאים, "**סוֹמֵךְ נוֹפְלִים וְרוֹפֵא חוֹלִים וּמַתִּיר אֲסוּרִים**" וכו' כל השבחים הנפלאים, ומסיימים: "**בָּרוּךְ אַתָּה ה', מְחַיֵּה הַמֵּתִים**", ואח"כ הברכה השלישית: "**אַתָּה קָדוֹשׁ וְשִׁמְךָ קָדוֹשׁ וּקְדוֹשִׁים בְּכָל יוֹם יְהַלְלוּךָ סֶלָה**" - אומרים את הקדושה של המלך.

אלו הם **שלושת הברכות הראשונות**, ולאחריהן יכולים להיכנס אל הברכות האמצעיות של **'הבקשות'**; אחר ששיבחת את המלך - נכנסת פנימה ואתה יכול

ה. למעשה הן י"ג ברכות [יחד עם ברכת 'ולמלשינים'].

לבקש... ואכן מבקשים אז 'אתה חונן', 'השיבנו', 'סלח לנו', וכן שאר הברכות שמבקשים בהן על רפואה, פרנסה וכו' וכו'.

אחר שגומרים את אלו **הברכות אמצעיות** ישנן את **שלושת הברכות האחרונות**, ואיך חכמינו הקדושים מגדירים אותן? הלשון של הגמרא היא: **'אַחֲרוֹנוֹת דּוֹמֶה לְעֶבֶד שֶׁקִּבֵּל פְּרָס מֵרַבּוֹ, וְנִפְטָר וְהוֹלֵךְ לוֹ'**; אם מתבוננים - זה פלאי פלאים: הנה אדם זכה להתפלל, ואמר תחילה את 'שבחו של מקום', וכן ביקש את כל בקשותיו [שבתוכן כבר **כלול הכל**! ממש הכל!], ומה עכשיו? אומרים חכמינו הקדושים: **קיבלת פרס מרבך, ואתה הולך...**

מה הפירוש?

כתוב פה דבר נורא ונפלא: **כשאדם מגיע לסוף תפילת שמונה־עשרה, הוא כבר מקבל את הפרס!** כלומר: אין הכוונה שתקבל את השכר **לעתיד**, אלא **'על המקום'** אתה מקבל את זה... [ועל־כן עושים אז ג' פסיעות אחורה, שזה כמו אדם שהתקרב אל המלך, נטל את הפרס, ואח"כ יוצא מן המלך...].

ועל־פי־זה נבין היטב את עניינה של ברכת 'רצה' - שהיא הראשונה מבין ג' הברכות האחרונות: **"רְצֵה ה' אֱלֹקֵינוּ בְּעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל וְלִתְפִלָּתָם שְׁעֵה"** - אנחנו מבקשים על **'ריצוי'**, שנזכה להיות מרוצים לפני הקב"ה, וכן שהקב"ה יהיה מרוצה לעם־ישראל; **"וְהָשֵׁב אֶת הָעֲבוֹדָה לִדְבִיר בֵּיתֶךָ"** - שנזכה לעשות את העבודה הזאת [שהיא התפילה שאנחנו מתפללים עתה] בבית־המקדש, **"וְאִשֵּׁי יִשְׂרָאֵל וּתְפִלָּתָם בְּאַהֲבָה תְקַבֵּל בְּרָצוֹן"** - שהקב"ה יקבל את כל התפילות באהבה, **"וּתְהִי לְרָצוֹן תָּמִיד עֲבוֹדַת יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ"** - שבמילים אלו מונח לימוד של **'מעלת הרצון'**, עד כמה חשוב אצל הקב"ה הרצון של האדם! **"וְתֶחֱזֶינָה עֵינֵינוּ בְּשׁוּבְךָ לְצִיּוֹן בְּרַחֲמִים"** - שנזכה לראות את זה במו־עינינו!

ומסיימים את הברכה: **"בָּרוּךְ אַתָּה ה' הַמַּחֲזִיר' שְׁכִינָתוֹ לְצִיּוֹן"** - בלשון **'הווה'**, ומדוע בלשון **'הווה'**? להורות על הלימוד האמור: **עכשיו זכינו לקבל את זה!** עמדנו עכשיו בתפילת שמונה־עשרה, וזכינו עכשיו לאיזה בחינה של **'חזרת השכינה לציון'**... קיבלנו את זה עכשיו! זה ממש כמו עבד שמקבל פרס מרבו - **מקבל עכשיו!** זהו: **'הַמַּחֲזִיר' שְׁכִינָתוֹ לְצִיּוֹן** - עכשיו!

הרה"ק ר' נפתלי צבי מראפשיץ זי"ע מלביש זאת בלשון של ברכת 'בונה ירושלים': **'וּבְנֵה אוֹתָהּ בְּקָרוֹב בְּיָמֵינוּ בִּנְיַן עוֹלָם'**; והוא מדייק במילים **"בְּקָרוֹב בְּיָמֵינוּ"**, שהקב"ה בונה את ביהמ"ק **'בְּקָרוֹב בְּיָמֵינוּ'** - עם **"יָמֵינוּ"**! עם **'היום הזה'** שאנחנו עומדים בו עכשיו - הקב"ה

בונה את ירושלים!

זה מה שמזכירם בברכת הראשונה משלושת הברכות האחרונות של תפילת שמונה־עשרה: "**הַמַּחֲזִיר שְׁכִינָתוֹ לְצִיּוֹן**" - לשון **הווה**, דהיינו שקיבלנו **עכשיו** פרס: 'החזרת השכינה'...

ואחר שמסיימים במילים אלו את ברכת 'רצה' - שהיא הראשונה משלושת הברכות האחרונות, מתחילים את הברכה השניה משלושת הברכות האחרונות, והיא ברכת '**מודים**' - שזה כבר ענין אחר לגמרי מהברכה הקודמת, ואז כבר עולים למקום אחר לגמרי... ולא כמו הטועים לחשוב שזה מחובר - 'מחזיר שכינתו לציון' ותיכף 'מודים אנחנו לך'... [עד שיש כאלה שלא יודעים האם הכריעה שייכת ל'מודים' או לפני־כן או בכלל לאח"כ...], **זה ענין חדש!** אחר שמסיימים '**המחזיר שכינתו לציון**' - עכשיו ישנה ברכה שניה מתוך שלושת האחרונות, והיא ברכת '**מודים**', ובתחילתה צריכין לכרוע: "**מודים אנחנו לך**", והכריעה הזאת היא כדי להתחיל ענין חדש לגמרי... ומהו? **תודה והודאה!** שזה מה שזכינו לקנות בנפשנו עכשיו, בימי חנוכה הקדושים [ואכן בברכה זו נקבע להגיד את נוסח '**ועל הניסים**' בכל ימות חנוכה], ואדם מרגיש שזה החיים שלו - להודות להקב"ה, **שהוא "צוּר חַיֵּינוּ מָגֵן יִשְׁעֵנוּ"** וכו'...

וזה פירוש: '**אַחֲרוֹנוֹת דּוֹמֶה לְעֶבֶד שֶׁקִּבֵּל פְּרָס מֵרַבּוֹ, וְנִפְטָר וְהוֹלֵךְ לוֹ**'; ושאלנו: מה פירוש '**דּוֹמֶה לְעֶבֶד שֶׁקִּבֵּל פְּרָס מֵרַבּוֹ**'? איך זה קשור לכאן?... אך זהו הַ'פְּרָס' שקיבל בברכה השניה מתוך השלושה ברכות אחרונות - הענין של תודה והודאה!

כי למדנו הרבה בימי חנוכה את דברי רבינו ז"ל (ליקו"מ ח"ב סי' ב), שכל הענין של חנוכה זה ענין של '**שַׁעֲשׂוּעַ עוֹלָם־הַבָּא**'; כי כשאדם מודה ומהלל להקב"ה - הוא כבר נמצא בעולם־הבא... **וזה הַ'פְּרָס' שקיבלת עכשיו, בסוף התפילה, שקבעת ברכה של תודה והודאה להקב"ה - והנה ביקרת בעולם־הבא...** [גם דיברנו ש'קביעה' היא לשון 'גזילה', אותו דבר פה: גזלת את הברכה הקדושה הזו, ונכנסת לעולם־הבא, וזהו הַ'פְּרָס' שקיבלת!].

ועל־פי־זה פירשו צדיקים (ומרומז בדברי רבינו בליקו"מ ח"א סי' ה) את דברי המשנה (אבות א, ג): '**אַל תִּהְיוּ כַּעֲבָדִים הַמְשַׁמְּשִׁין אֶת הָרַב עַל מְנָת לְקַבֵּל פְּרָס, אֶלָּא הֱווּ כַּעֲבָדִים הַמְשַׁמְּשִׁין אֶת הָרַב שֶׁלֹּא עַל מְנָת לְקַבֵּל פְּרָס**'; ומדקדקים המפרשים: מהו כפל הלשון? לכאורה מספיק להגיד: '**אַל תִּהְיוּ כַּעֲבָדִים הַמְשַׁמְּשִׁין אֶת הָרַב עַל מְנָת לְקַבֵּל פְּרָס**'; ומדוע כופלים ואומרים: '**אֶלָּא הֱווּ כַּעֲבָדִים הַמְשַׁמְּשִׁין אֶת הָרַב שֶׁלֹּא עַל מְנָת לְקַבֵּל פְּרָס**'?

פירשו צדיקים (ומבואר, כאמור, בתורה ה' הנ"ל): **אדם צריך לזכות להגיע לכזאתשמחה ודביקות והתעוררות להקב"ה בעת עשיית המצוה, עד שזהו השכר שלו!** 'אני מקיים עכשיו מצוה - אני מתפלל לפני הקב"ה, אני משבח להקב"ה - אני מקבל עכשיו את השכר!'...

וזה פירוש דברי המשנה **'אַל תִּהְיוּ כַּעֲבָדִים הַמְשַׁמְּשִׁין אֶת הָרַב עַל מְנָת לְקַבֵּל פְּרָס'** - אני לא עובד **"על מנת לקבל פרס"** - שאני עושה את המצוה **כדי** שאקבל פעם פרס, אני לא עובד **"על מנת לקבל"** בעתיד, אלא יש לי את הפרס **כבר עכשיו**...

ולכן המשנה כופלת את דבריה: הפעם הראשונה אומרים לאדם 'אל תשמש את הרב על מנת לקבל פרס'; והפעם השניה היא: תעבוד "שלא על מנת לקבל פרס" - שלא תהא עבודתך **"על מנת לקבל"** - 'על־מנת' שיש לך חשבון 'מה אקבל על זה בעתיד'... אלא **כבר עכשיו** אתה מקבל את הפרס הזה!

ומסביר רבינו (שם בתורה ה'), שזהו הסוד של **"בְּיוֹמוֹ תִּתֵּן שְׂכָרוֹ"** (דברים כד, טו), שהיא מצוה מן התורה, שאדם ישלם לפועל שעבד בשבילו - באותו היום [אא"כ עשה עמו איזה הסכם ותנאי בעניין התשלום - שיהיה בזמן אחר וכו'], וכתוב מהאריז"ל ב'שער־המצוות' שהיה כ"כ מקפיד על זה עד שפעם התאחרה השעה והתקרבה שקיעת החמה, והאר"י הקדוש לא הולך להתפלל מנחה אלא מסתובב ומחפש מישהו, ולא הבינו מדוע - הרי צריכים להתפלל מנחה... והסביר האריז"ל: **'היום עבד אצלי פועל, ולא שילמתי לו, וממילא אני לא יכול לגשת לתפילת מנחה, כי איך יבוא הלילה ולא שילמתי לו?'...** כי במצוה זו כתיב (שם) **"וְלֹא תָבוֹא עָלָיו הַשֶּׁמֶשׁ"** - אסור להלין שכר־פועל!

והנה איתא בגמרא (עי' עירובין סה.): **'אנן שכירי יומא אנן'** - בקיום המצוות אנחנו ג"כ כמו פועלים של הקב"ה, כביכול, ואיך הקב"ה מקיים **"בְּיוֹמוֹ תִּתֵּן שְׂכָרוֹ"** אם אסור להלין את שכר־הפועל?... אומר רבינו: **אדם שהוא מרגיש שמחה והתעוררות ודביקות במצוה - זה "בְּיוֹמוֹ תִּתֵּן שְׂכָרוֹ"! הוא קיבל את השכר ביומו!**

וּבְ'יוֹמוֹ תִּ'תֵּן שְׂ'כָרוֹ ראשי־תיבות **'שבת'**, כי שבת היא "מעין עולם־הבא", וכי צריך לחכות לזה שיבוא בעתיד? בשבת־קודש הוא כבר שם... - מעין עולם־הבא! **בְּ'יוֹמוֹ תִּ'תֵּן שְׂ'כָרוֹ** - השכר שלו כבר בא עכשיו! התפילות, הלימוד, הסעודות, שלום־בית, כל זה **"בְּ'יוֹמוֹ תִּ'תֵּן שְׂ'כָרוֹ"**... - כבר יש לו את השכר, והוא עוד מאחל: **'הלוואי שאכן כך יהיה לי תמיד'...**

וזה ענין של **'הֱוֵי כַּעֲבָדִים הַמְשַׁמְּשִׁין אֶת הָרַב שֶׁלֹּא עַל מְנָת לְקַבֵּל פְּרָס'** - כי יש לי כבר את עכשיו את הַפְּרָס...

ואם־כן מובן מאד התשובה לשאלה הנ"ל, איך הברכה השניה מתוך שלושת האחרונות של תפילת שמונה־עשרה היא כ'**עֶבֶד שֶׁקִּבֵּל פְּרָס מֵרַבּוֹ, וְנִפְטָר וְהוֹלֵךְ לוֹ**' - כי אכן עכשיו קיבלת את הַפְּרָס...

ולפני שנסביר את סוף ברכת 'מודים' [שמחמת־כן דיברנו מכל זה], תחילה נבאר מה עניינה של הברכה השלישית - ברכת '**שים שלום**', שאז אנחנו מבקשים מהקב"ה על שלום בכל העניינים, ומה הקשרה לכאן? כי חכמינו הקדושים אומרים (שלהי ששה סדרי משנה): '**לֹא מָצָא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא כְּלִי מַחֲזִיק בְּרָכָה לְיִשְׂרָאֵל אֶלָּא הַשָּׁלוֹם**'; וזה ההסבר של הברכה הזו: **בזכות ה'שלום' - כל הברכות מגיעות כבר "על המקום"!...** וזה ג"כ '**לא על־מנת לקבל פרס**' בעתיד, אלא עכשיו עכשיו מגיע לך השכר - כשאתה מבקש על שלום, וזה כל הרצון שלך - שיהיה שלום!

ומהו 'שלום'? מסביר רבינו (ליקו"מ ח"א סי' לג), שיהיה תחילה שלום אצל האדם בעצמו, ולא יתקיים אצלו ח"ו (תהלים לח, ד) "**אֵין שָׁלוֹם בַּעֲצָמַי מִפְּנֵי חַטָּאתָי**", אלא שיהיה שלום בכל מאורעותיו! תמיד יהיה אצלו שלום, ויהיה מיושב בדעתו.

וכן, שיהיה שלום בביתו, שעל זה צריכים מסירות נפש הכי גדולה - **שאדם ימסור נפש על שלום־בית, ויעשה את הכל בשביל זה! שבתוך הבית שלו יהיה "מֵעֵין עוֹלָם הַבָּא"[ו] - יהיה 'גן עדן' בתוך הבית, זה השלום!**

כי הנה, פעמים רבות מבינים ענין ע"י '**דָּבָר וְהִפּוּכוֹ**', וכן לענייננו נוכל להבין זאת היטב: מה ההפך ממידת השלום? '**מחלוקת**'; והנה צריכים לדעת, שהמחלוקת מדליקה את אש הגיהינום, וכמובא בדברי המהר"ל בפרשת קרח על דברי רש"י ('גור אריה' על המקום): '**בֹּא וּרְאֵה כַּמָּה קָשָׁה הַמַּחֲלֹקֶת, שֶׁהֲרֵי בֵּית־דִּין שֶׁל מַטָּה אֵין עוֹנְשִׁין אֶלָּא עַד שֶׁיָּבִיא שִׁתֵּי שְׁעָרוֹת, וּבֵית־דִּין שֶׁל מַעְלָה עַד כ' שָׁנָה, וְכָאן אָבְדוּ אַף יוֹנְקֵי שָׁדַיִם**'; שואל המהר"ל: מדוע אפילו התינוקות נענשו? הרי למעשה, התינוק 'בן יומו' לא התערב כלל במחלוקת, ואיך שייך אצלו בכלל ענין של 'עונש'?

אומר המהר"ל כזה גילוי נורא: **ע"י מחלוקת מדליקים ומציתים את אש הגיהינום! אדם שהוא מתעסק במחלוקת - הוא הדליק את הגיהינום! ואם הגיהינום דלוק - הוצתה האש - כל מי שנמצא באזור נספה אף הוא... וזהו 'בֹּא וּרְאֵה כַּמָּה קָשָׁה**

ו. כי שבת קודש היא '**מעין עולם הבא**' כנ"ל, והרי מידת השלום קשורה מאד לשבת קודש, שמברכים אחד את השני בברכת '**שבת שלום**', ומבקשים בתפילה: '**וּפְרֹשׂ עָלֵינוּ סֻכַּת שְׁלוֹמֶךָ**' - כל העניין של 'שבת' הוא 'שלום' - "שַׁבָּת שָׁלוֹם וּמְבֹרָךְ"! כי אז מאירה מידת השלום, וממילא זה כבר '**מעין עולם הבא**'...

הַמַּחֲלֹקֶת' - לא בתור "עונש" לתינוק, וכי אפשר להעניש תינוק?... זה לא ענין של עונש, אלא זה נעשה ממילא, ה' ישמור...

ומעתה נבין את ההפך מזה: אם ה'מחלוקת' היא "עצם הגיהינום", מהו 'שלום'? זה ה'גן עדן'! זה 'עולם הבא'!

ובזה מובן הברכה השלישית והאחרונה: **'שִׂים שָׁלוֹם'** - שאדם מבקש: **רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, שֶׁיִּהְיֶה שָׁלוֹם 'אֶצְלִי' - בְּעַצְמוֹתַי, וְכֵן בַּבַּיִת שֶׁלִּי - שֶׁאֲזֻכֶּה לְשָׁלוֹם בַּיִת אֱמִתִּי**; על זה צריכים לכוון בברכה הזו! אדם אומר: 'אני צריך ברכה לשלום בית'... **הנה הברכה! אתה אומר את ברכת 'שים שלום'? תתבונן: על מי אתה מכוון ב'שים שלום'? על מי אתה מבקש מהקב"ה שישים שלום?... תתחיל עם הבית שלך! תבקש: 'רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, שֶׁאֲזֻכֶּה לְשָׁלוֹם בַּיִת!'...**

אם אדם מתפלל - מקווים שהוא באמת מדבר ברצינות והוא מדבר 'למעשה'... אז כשהוא מבקש: 'שִׂים שָׁלוֹם טוֹבָה וּבְרָכָה', הוא מכוון: **שנזכה שהבית שלנו והמשפחה והילדים - אצל כולם יהיה שלום...**

ועכשיו מובן לנו קצת עניינן של שלושת הברכות האחרונות של התפילה, שאז האדם דומה **'לְעֶבֶד שֶׁקִּבֵּל פְּרָס מֵרַבּוֹ, וְנִפְטָר וְהוֹלֵךְ לוֹ'** - כי אכן, אתה זוכה לקבל את זה 'על המקום'...

ודיברנו מכל זה, כי הזכרנו את הלשון שבסוף ברכת 'מודים': **"וְכֹל הַחַיִּים יוֹדוּךָ סֶלָה"** - מדגישים את הענין של **"החיים"** יודוך סלה, כלומר: **איך יודעים שהאדם הוא חי? אם הוא מקיים "יוֹדוּךָ סֶלָה" - הוא תמיד מודה להקב"ה! זה הסימן שאדם בחיים!**

ומסיימים ומברכים: **"הַטּוֹב שִׁמְךָ וּלְךָ נָאֶה לְהוֹדוֹת"**; **'הַטּוֹב שִׁמְךָ'** כי שמו של הקב"ה הוא **'טוב'**, וכדאיתא בזוהר הקדוש על הפסוק "בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים **אֵ**ת **הַ**שָּׁמַיִם **וְ**אֵת **הָ**אָרֶץ", שיש שֵׁם קדוש - שֵׁם **אהו"ה**, ומוסבר בדברי צדיקים שעניינו הוא חיבור בין שני שמות קדושים - **שֵׁם אהי"ה וְשֵׁם הוי"ה**; שֵׁם אהי"ה נודע לנו שהוא **'שם התשובה'**, כמו שרבינו אומר (ליקו"מ ח"א סי' ו), שאדם אומר: 'מעכשיו אהיה טוב! מעתה אני מתחיל לעבוד את הקב"ה!', וְשֵׁם הוי"ה הוא שהקב"ה **'היה הווה ויהיה'**; והשם **אהו"ה** הוא חיבור של שניהם, כי שֵׁם **אהי"ה** מתחיל עם אותיות **אל"ף ה"י** וְשֵׁם **הוי"ה** מסתיים עם אותיות **וא"ו ה"י**, וממילא שניהם זה חיבור של שֵׁם **אהו"ה**, שהוא ר"ת **אֵ**ת **הַ**שָּׁמַיִם **וְ**אֵת **הָ**אָרֶץ, ונקרא בזוהר: **'גּוּשְׁפַּנְקָא'** - החותמת של שמים וארץ; והגימטריא של השם הזה - **אהו"ה** - הוא **'טוב'** (17), וזה "הַטּוֹב שִׁמְךָ" - **'רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, יֵשׁ לְךָ שֵׁם שֶׁהוּא נִקְרָא 'טוֹב'** (שֵׁם אהו"ה), **"וּלְךָ נָאֶה לְהוֹדוֹת" - וּמִמֵּילָא לְךָ, רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם,**

נָאֶה לְהוֹדוֹת!'... - זֶה הכי נאה, הכי יפה והכי מושלם להודות להקב"ה!

והנה איתא בשו"ע (הלכות ברכת ההודאה - או"ח סי' ריט סעיף א), שבמילים "**וְכֹל הַחַי'י'ם' יוֹדוּךָ סֶלָה**" מרומזים ה'**אַרְבָּעָה צְרִיכִים לְהוֹדוֹת**' שמובאים בגמרא (ברכות נד:), שהם: '**יוֹרְדֵי הַיָּם כְּשֶׁעָלוּ מִמֶּנָּה**' - כי בזמנם היו עוברים בין מדינה למדינה ע"י הפלגה בים, והרי זה מקום מסוכן[ז], וכשעבר את הים לשלום והנה הקב"ה הציל אותו, הוא צריך להודות להקב"ה. וכן: '**הוֹלְכֵי מִדְבָּרוֹת כְּשֶׁיִּגִּיעוּ לַיִּשּׁוּב**' לחיים ולשלום, ויצאו מן המדבר בריאים ושלמים, וכן: '**וּמִי שֶׁהָיָה חוֹלֶה וְנִתְרַפֵּא**' - הוא היה מרותק למיטה, והקב"ה שלח לו רפואה; וכן: '**מִי שֶׁהָיָה חָבוּשׁ בְּבֵית הָאֲסוּרִים וְיָצָא**' - היה אסור בבית האסורים; כל אלו הארבעה מחויבים להודות להקב"ה, וכשהיה ביהמ"ק קיים היו אלו צריכים להביא קרבן תודה.

ועל דבר זה תיקן הבעש"ט הקדוש לומר את מזמור ק"ז - "**הוֹדוּ לַה' כִּי טוֹב כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ**" - בתפילת מנחה של ערב שבת, כי המזמור הזה הוא כנגד הארבעה שצריכים להודות, ובערב שבת קודש אנחנו מודים להקב"ה על כל החסדים שגמל עמנו בששת ימי השבוע, כי על כל אחד ואחד עוברים כל הדברים האלו באיזו בחינה - הנה היה '**מהולכי מדברות**': הוא הסתובב לכאן ולכאן, ולא ידע מה יהיה אתו, ומהיכן תהא לו פרנסה, והנה הקב"ה ריחם עליו והגיעה לו ישועה... הגיע לְשַׁבָּת ב"ה! והנה הוא היה ח"ו **חולה** - בגוף או בנפש, כל אחד מה שהוא סבל (לא שצריך להיות חס וחלילה בבית רפואה, אלא היה חולה בין אם בגוף ובין אם בנפש), והנה ב"ה הוא הגיע לְשַׁבָּת! והנה הוא היה מ'**יושבי בית האסורים**' - לא שהיה ח"ו ממש תחת הסורגים ח"ו, אבל הרגיש סגור כמו בבית-כלא... או שהוא היה '**מיורדי הים**' - הוא עשה נסיעות שונות... וב"ה זכה להגיע אל שבת קודש!

וגם בימינו שייך דבר זה, כשאדם הוא אחד מארבעה צריכים להודות - עליו לברך '**ברכת הגומל**' במקום קרבן תודה שאין לנו בימינו, שאדם מברך להקב"ה '**הַגּוֹמֵל לְחַיָּבִים טוֹבוֹת שֶׁגְּמָלַנִי כָּל טוּב**', וכולם מברכים אותו בחזרה: '**מִי שֶׁגְּמָלְךָ טוֹב הוּא יִגְמָלְךָ כָּל טוּב סֶלָה**' [ובזה ג"כ מקיימים את הפסוק "**גַּדְּלוּ לַה' אִתִּי וּנְרוֹמְמָה שְׁמוֹ יַחְדָּו**", שהוא בירך להקב"ה ברבים - '**גַּדְּלוּ לַה' אִתִּי**', וכולם מברכים אותו בחזרה - '**וּנְרוֹמְמָה שְׁמוֹ יַחְדָּו**'...].

ז. הגמרא אומרת (קידושין פב.): '**הַסַּפָּנִין רָבָן חֲסִידִים**'; הם חסידים גדולים... למה? כי הם רואים בכל נסיעה נפלאות הבורא! אתה נמצא על הים, ומה תעשה?... יש גלים, יש רוחות סערה, ומה אתה יכול לעשות?... אז הם רואים בעיניהם גודל חסדי המקום ב"ה!

והסכימו הפוסקים, שאדם שֶׁטָּס במטוס, זה כמו **'יורדי הים'** [ואכן שאכן המטוס מכונה **'ספינת אוויר'**, וכמובא בדברי הפוסקים בעת שהחל העניין של מטוסים - שמכנים זאת בשם **'ספינת השמים'**...]; כשאדם נכנס למטוס - הוא לא חושב יותר מדאי והוא לא 'קולט' היכן הוא... **הרי אתה נמצא בשמים, כ"כ הרבה ק"מ מעל הארץ, ומי מוליך את האונייה הגדולה הזאת?... נכון, יש טייס שאחראי להטיס את המטוס, אבל הקב"ה מנהיג את זה, ולכן אחרי שאדם טס במטוס - עליו לברך "ברכת הגומל" להקב"ה!**

נשוב לדברי השו"ע: אומר מרן, שבמילים **"וְכֹל הַחַיִּים יוֹדוּךָ סֶלָה"** מרומזים הארבעה צריכים להודות - במילת **חַיִּים** - ראשי תיבות: **ח'וֹלֶה יְ'סוּרִים יָ'ם מְ'דְבָּר**; וזה צריך להיות **"כל החיים"** של האדם - **"יודוך סלה"**, להודות להקב"ה! **וזה הסימן שאדם חי - שהוא תמיד מודה להקב"ה!**

וזה מה שאנחנו צריכים לקבל מימי חנוכה הקדושים - **תודה והודאה להקב"ה**; שזו עניינה של ברכת 'מודים' שאומרים בכל יום, שאמנם כבר אמרנו אותה פעמים רבות בימי חיינו - **אבל מימי חנוכה כבר לוקחים את זה בצורה אחרת לגמרי... זה לובש צורה אחרת! אומרים את זה אחרת! אדם כבר מתחיל לחפש את החסדים והרחמים שהקב"ה עושה תמיד!** ומהו **'תמיד'**? כמו שאומרים שם בתפילה: **'וְעַל נִפְלְאוֹתֶיךָ וְטוֹבוֹתֶיךָ שֶׁבְּכָל עֵת עֶרֶב וּבֹקֶר וְצָהֳרָיִם'** - ומה צריכים יותר מזה?... **תתבונן היטב על החסדים והנפלאות האלה!** הנה בבוקר התפללת שחרית, ואמרת את הדבר הזה, והנה עכשיו הגעת לתפילת מנחה - ואתה אומר את זה שוב, אז תחשוב רגע: **מתפילת שחרית עד מנחה הקב"ה עזר לך!** הרי עשית משהו בזמן הזה - למדת תורה, התפללת, עבדת באיזו עבודה, כל אחד יש לו את העניין שלו שבו הוא ראה איזה חסד מהקב"ה - **תן תודה להקב"ה!**

ובזה אנחנו מגיעים לפרשת השבוע, שהיא תמיד חלה מיד אחר חנוכה; פרשת מקץ היא תמיד 'שבת חנוכה', ופרשת **וַיִּגַּשׁ** היא תמיד מיד אחר חנוכה. ואיך מתחילה פרשת ויגש? **"וַיִּגַּשׁ אֵלָיו יְהוּדָה"** - **'יְהוּדָה'** נקרא ע"ש **הוֹדָאָה**, וכמו שכתוב בעת שנולד יהודה, שאמרה לאה (בראשית כט, לה): **"הַפַּעַם אוֹדֶה אֶת ה'"**; ומדוע היא אמרה לשון כזאת מיוחדת? אומר רש"י: **'שָׁנָּטַלְתִּי יוֹתֵר מֵחֶלְקִי'**; מה הכוונה? כי יהודה היה הבן הרביעי שנולד לה. והאימהות היו נביאות, והן ידעו שיהיו ליעקב י"ב ילדים, ואם יש ארבע נשים - לכל אחת מגיע שלושה ילדים, ועכשיו היא הולידה את הבן הרביעי - ראובן, שמעון, לוי ויהודה, וממילא **'נָּטַלְתִּי יוֹתֵר מֵחֶלְקִי'**; מה הלימוד המונח בזה? **כמה זו עבודה לאדם שהוא יחדיר בעצמו את העניין הזה - 'נָּטַלְתִּי יוֹתֵר מֵחֶלְקִי'!** כלומר:

'אינני מטעה את עצמי, ואני יודע היטב מי אני - מאיפה באתי, איך הייתי נראה, ואיך עדיין אני נראה... ואעפ"כ הקב"ה נותן לי כ"כ הרבה טובות - ב"ה! תודה לא-ל!'...

נמצא, שעל כל חסד שהקב"ה נותן לאדם - הוא צריך להרגיש: **"נָטַלְתִּי יוֹתֵר מֵחֶלְקִי"** - **'רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, אֵין אָנוּ מַסְפִּיקִין לְהוֹדוֹת לְךָ! אֵיזוֹ מַתָּנָה, אֵיזֶה חֶסֶד אַתָּה עוֹשֶׂה עִמִּי בְּכָל עֵת!'...**

והעניין הזה נכנס בעולם ביותר משבט **'יהודה'**; דהנה כל השבטים הכניסו איזה דבר בעולם ופתחו את השער לאיזה ענין מסוים, כי לכל שבט יש את השער והשביל שלו (כמובא בדברי רביז"ל בליקו"מ ח"א סי' ט), ושבט **יהודה** הכניס בעולם את העניין של **תודה והודאה**!

ומקובל שרוב עם ישראל היום שייכים לשבט **יהודה**, כי הרי השבטים התבלבלו והלכו בגלות, וכיום רובם הם משבט **יהודה**, ולכן עם ישראל נקראים **'יהודים'** - על שם **'יהודה'**. ואיתא בספה"ק, ש**'יהודה'** זה חיבור של שם **הוי"ה** עם האות **ד'**, והעניין של **אות ד"ת** - לשון **'דלה ועניה'**, היינו שאדם מרגיש: **'הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מְחַיֶּה אוֹתִי, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מְהַוֶּה אוֹתִי, הַכֹּל יֵשׁ לִי, וּמָה אֲנִי?'...** וכמו שדוד המלך תמיד מתבטא בתהלים: **"כִּי עָנִי וְאֶבְיוֹן אָנִי"** (פו, א), **"מִקִּימִי מֵעָפָר דָּל"** (קיג, ז), **"דַּלּוֹתִי וְלִי יְהוֹשִׁיעַ"** (קטז, ו) - כל ספר תהלים מלא עם לשונות כאלה של דוד המלך, שאמנם 'דוד מלך ישראל חי וקיים', והוא מלך המשיח, אבל הוא תמיד השפיל את עצמו - **"וְאָנֹכִי תוֹלַעַת וְלֹא אִישׁ חֶרְפַּת אָדָם וּבְזוּי עָם"** (כב, ז), כל התהלים מלא עם ההכנעה והביטול של דוד המלך!

וזה העניין של האות **דל"ת** - ענין של **'דלה ועניה'**, וכמ"ש **'**דַּלּוֹתִי**'** וְלִי יְהוֹשִׁיעַ; כי כפי שאדם זוכה באמת להכניע את עצמו ולהרגיש באמת שהוא לא-כלום, כן זוכה להודות להקב"ה, שזה הסוד של השם **'יהודה'** - שֵׁם **הוי"ה** עם האות **דל"ת**, ענין של הכנעה.

אך כשמדברים על העניין של **'הכנעה'**, צריכים לזכור את דברי רבינו ז"ל בתורה האחרונה בליקוטי מוהר"ן (ח"ב סי' קכה) על דוד המלך, שאכן מצד אחד הוא היה שפל בעיני עצמו, ותמיד דיבר משפלותו, וכנ"ל בכל הפסוקים - **"כִּי עָנִי וְאֶבְיוֹן אָנִי"**; אבל לעומת זאת מיד אומר דוד המלך: **"שָׁמְרָה נַפְשִׁי כִּי חָסִיד אָנִי"**; וכן מוצאים הרבה בתהלים, שמצד אחד דוד המלך מזכיר כמה הוא שפל, ומצד שני שהוא חסיד. וזה כל הסוד של **'יהודה'** - שמצד אחד יש את ה**'דל"ת'** - שזה מורה על 'דלות ועניות', שאין לו כלום, אבל **עיקר המילה** היא **ד' שמות הוי"ה ב"ה**, ועל שם זה נקרא **'יהודי'**!

חכמינו הקדושים אומרים (מגילה יג.) על הכתוב אצל מרדכי הצדיק (אסתר ב,

ה): **"אִישׁ יְהוּדִי הָיָה בְּשׁוּשַׁן הַבִּירָה" - 'כָּל הַכּוֹבֵר בָּעֲבוֹדָה זָרָה נִקְרָא יְהוּדִי'**; אדם שיש לו אמונה, והוא כופר בעבודה זרה, הוא נקרא 'יהודי'! הוא מקבל את השם הקדוש הזה - "זה יהודי!"... ולמה **'יהודי'**? כי בתוכו יש את הגילוי של שֵׁם **הוי"ה**, אבל מצידו הוא **דל** ואביון...

אבל מה עיקר המשמעות של השם הזה? על שם 'תודה והודאה'! וכמו שאמרה לאה: **"הַפַּעַם אוֹדֶה אֶת ה'"** - מתי ה'**הַפַּעַם**' הזה? **בכל פעם! כל פעם מחדש - "הַפַּעַם!"**... וזוהי המשמעות העמוקה של המילה הזאת, ולא שאדם יחשוב 'רק **הַפַּעַם** הזאת **אוֹדֶה אֶת ה'**"... ומה לפני-כן ומה אח"כ?... **"הַפַּעַם" הכוונה "בכל פעם"! "הַפַּעַם"! כל רגע!**

'פעם' הוא לשון של **'פעימות'** [כמו שיש 'פעימות' בהדפסה - שמשלמים על ההדפסה לפי "הפעימות", וכן יש 'פעימות הלב' - שהלב פועם], וזהו: **'הַפַּעַם'** - ב'פעימה' הזאת, **"אוֹדֶה אֶת ה'"**! כל פעם מחדש! שזה נכלל בדברי חכמינו הקדושים על הפסוק (תהלים קנ, ו) **"כֹּל הַנְּשָׁמָה תְּהַלֵּל יָהּ"** - 'על כל נשימה ונשימה' תודה ותהלל להקב"ה! יש לך נשימה ופעימת הלב? **'תודה לא-ל! ב"ה! יישר כח, רבש"ע, על כל שניה של חיים! על כל דברי!'**... ואף אם עדיין חסר לך כמה דברים מסוימים - **תן תודה להקב"ה ואז תבקש!** וכמו שמתחילים את התפילה - שמתחילים עם תודה והודאה, ואח"כ מבקשים מה שצריכים... אותו דבר: אתה נותן תודה להקב"ה על כל נשימה, ואתה מיד מבקש: **'רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, אָנָּא בְּבַקָּשָׁה, הַמְשֵׁךְ נָא לָתֵת לִי חִיּוּת וְאֶת כָּל מַה שֶּׁאֲנִי צָרִיךְ'...**

וזה העניין של **"וַיִּגַּשׁ אֵלָיו יְהוּדָה"**, ולא כתיב למי הוא ניגש - אלא **'אליו'**, ודיברנו מזה בפרשת וירא, שגם שם כתיב "וַיֵּרָא **'אֵלָיו'** ה'"; ובפשטות לא כתוב פה "ויגש יהודה **אל יוסף**" מחמת שזה המשך של הכתוב לפני-כן - סוף פרשת שבוע שעבר, שהפרשה הסתיימה בזה שהם עומדים לפני יוסף הצדיק, והם שרויים במצוקה... כי יוסף הצדיק אומר להם: 'נתפסתם בגניבה, ואתם הולכים הביתה, אבל בנימין נשאר אצלי'... למה? כי מצאו את הגביע באמתחת בנימין, ורק הוא נשאר במצרים...

ועל דבר כזה הם לא תיארו... ובפרט יהודה, שהוא התחייב ליעקב אבינו שהוא מחזיר את בנימין חי וקיים, וכמ"ש: **"אִם לֹא אֲבִיאֶנּוּ אֵלֶיךָ וְחָטָאתִי לְאָבִי כָּל הַיָּמִים"** - הוא התחייב בשני העולמות, העולם הזה והעולם הבא, ועכשיו הוא נכנס לצרה גדולה... מצאו עלילה עליהם, ויוסף הצדיק אומר להם: **"אֲשֶׁר נִמְצָא הַגָּבִיעַ בְּיָדוֹ הוּא יִהְיֶה לִי עָבֶד וְאַתֶּם עֲלוּ לְשָׁלוֹם אֶל אֲבִיכֶם"**, ומיד כתיב: **"וַיִּגַּשׁ אֵלָיו יְהוּדָה"** - ומובן שהוא ניגש ליוסף הצדיק.

והנה, בכל מילה ובכל אות ובכל תג בתורה הקדושה - ישנם לימודים נפלאים, ונתבונן-נא בזה: הרי יוסף הצדיק הקדוש, הוא זה שֶׁמְּאַחֵד את כל נשמות ישראל ביחד, ואיך הוא אומר לאחים שלו **'להתראות; לכו'**? הוא אומר להם: **"וְאַתֶּם עֲלוּ לְשָׁלוֹם אֶל אֲבִיכֶם"**; מה המסר שהוא מעביר להם בזה? הוא מגלה להם את העניין של **'שלום'**! וְאַתֶּם עֲלוּ **"לְשָׁלוֹם"** אֶל אֲבִיכֶם - **אתם צריכים לקנות את מידת השלום!** וזו היתה כל העבודה של יוסף הצדיק עם אֶחָיו - לעורר אותם על מידת השלום, ואיך שהם צריכים להיות באהבה ואחוה עם כל הבריות כולם, ואיך שאסור לעשות איזו 'הפליה' בין אחרים! **'הרי סיפרתם לי שיש לכם אח, ואיפה הוא?!... אתה לא יודעים איפה הוא... אז איך תעלו?!'...** וזהו: וְאַתֶּם עֲלוּ **"לְשָׁלוֹם"** אֶל אֲבִיכֶם - עם מידת השלום!

וכן יהודה מתבטא אח"כ: **"כִּי אֵיךְ אֶעֱלֶה אֶל אָבִי וְהַנַּעַר אֵינֶנּוּ אִתִּי פֶּן אֶרְאֶה בָּרָע אֲשֶׁר יִמְצָא אֶת אָבִי"**; ואכן בפשטות זה סובב והולך על יעקב אבינו - איך אפשר לעלות אליו בלי בנימין?... **אבל במילים הקדושות האלו מצלצל מסר מאד מאד חזק: אדם צריך להתעורר מאד: "אֵיךְ אֶעֱלֶה אֶל אָבִי" שבשמים - הקב"ה, "וְהַנַּעַר אֵינֶנּוּ אִתִּי"...** ומה זה **'הַנַּעַר'**? זה מרמז על כמה דברים, ובפשטות זה סובב על **'ימי הנעורים'** של האדם בעצמו - שהוא צריך להזדרז לחזור עליהם בתשובה! אדם אומר: **'הִנֵּה עָבַרְתִּי כְּבָר לְזִקְנָה, וַאֲנִי מְקַוֶּה שֶׁעָשִׂיתִי קְצָת תְּשׁוּבָה, אֲבָל מָה עִם יְמֵי הַנְּעוּרִים?! אֵיךְ בִּלִּיתִי יְמֵי הַנְּעוּרִים?!'...** אבל ב"ה **אתה עדיין נמצא בזה העולם,** ועדיין לא התקיימו אצלך דברי שלמה המלך (קהלת יב, ג) "בַּיּוֹם שָׁיָּזֵעוּ שֹׁמְרֵי הַבַּיִת וְהִתְעַוְּתוּ אַנְשֵׁי הֶחָיִל **וּבָטְלוּ הַטֹּחֲנוֹת**" - עדיין לא בטלו כל הכוחות של הגוף... **ב"ה אתה עדיין בכוחך - אז אפשר לתקן את ימי הנעורים! עדיין אפשר לתקן!**

וזהו: **"אֵיךְ אֶעֱלֶה אֶל אָבִי וְהַנַּעַר אֵינֶנּוּ אִתִּי"** - מה יהיה עם כל הימים האלו?... אני צריך **עכשיו** לחזור בתשובה! **"פֶּן אֶרְאֶה בָּרָע אֲשֶׁר יִמְצָא אֶת אָבִי"** ח"ו - שלא אקבל מזה עונש ח"ו.

כאשר שמע יוסף הצדיק את המשפט הזה מפיו של יהודה - הוא הבין שהוא פעל! כי יוסף הצדיק מבין היטב את השפה... הוא יודע טוב מה יהודה מדבר פה... וכשהוא שומע שיהודה, המלך שבאחים, יכול לגלות ולהגיד דבר כזה - **"כִּי אֵיךְ אֶעֱלֶה אֶל אָבִי"** וגו', **"כִּי עַבְדְּךָ עָרַב אֶת הַנַּעַר מֵעִם אָבִי לֵאמֹר אִם לֹא אֲבִיאֶנּוּ אֵלֶיךָ וְחָטָאתִי לְאָבִי כָּל הַיָּמִים"** - יוסף הצדיק, הצדיק האמיתי, הוא מבין בדיוק מהדיבור של האדם שהוא מתחרט מאד על כל הסיפור שהיה, ולכן אלו הן המילים האחרונות שהוא אמר להם: **"עֲלוּ לְשָׁלוֹם אֶל אֲבִיכֶם"** - אתם רוצים להגיע לאביכם שבשמים? **מוכרח להיות**

מידת השלום!

וכמו שאמרנו לעיל: '**שלום**' היינו '**שלום בעצמו**', וכן '**שלום־בית**', וכן '**שלום עם אחרים**'; אדם זוכה להיות '**אוֹהֵב שָׁלוֹם וְרוֹדֵף שָׁלוֹם אוֹהֵב אֶת הַבְּרִיּוֹת וּמְקָרְבָן לְתוֹרָה**'; שזה מתקיים ביותר כשאדם זוכה להפיץ אור רבינו בעולם, הוא לוקח חבילה של ספרים - ומפיץ!

הנה הגיעו בימים אלה הקונטרסים החדשים 'חֹדֶשׁ טֵבֵת מֵאִיר וְשָׂמֵחַ' - לקחת! להפיץ! הדפיסו כמות מכובדת ב"ה, אז יש אפשרות להפיץ את זה! אדם מקבל את הקונטרס ומתחיל להתבונן: "יש משהו בזה העולם... עוברים עליי כ"כ הרבה בלבולים, אבל יכולים לזכות ל'**חודש טבת מאיר ושמח**'! וזה גם מעורר תמיהה אצל הרבה אנשים - 'מה?! עכשיו - בחודש טבת?! שיהיה מאיר ושמח?!'... כי ידוע שבחודש טבת חל **צום עשרה בטבת** - שהוא זמן של התחלת החורבן, כי אז סמך נבוכדנצר על ירושלים, וזו היתה התחלת החורבן שאירע אח"כ - בתשעה באב[ח], וזה אחד מהטעמים שנקבע ליום צום[ט], ואצל רוב בני־אדם זה מצטייר כדבר שלילי, וזמן של חורבן וכו', ואיך אפשר שיהיה "**מאיר ושמח**"?...

אבל יש בזה מובן פנימי, כי אכן, יכול להיות "**חודש טבת מאיר ושמח**", ולמה? **כי אין התכלית של הצום כדי לשבור את האדם ולהכניסו לעצבות ודיכאון, חס ושלום, אלא הכל זה ענין של "ציפייה לגאולה"!** והעניין הזה מֻכָּר לנו משלושת השבועות של '**בין המצרים**' - הימים שבין י"ז בתמוז לתשעה באב, שהם ימים גבוהים מאד, ימים מיוחדים להתקרב אל הקב"ה, ואותו דבר עֲשָׂרָה בְּטֵבֵת!

והנה זכינו שיש לנו באותו היום את **התיקון** לכל הדברים הקשים שאירעו ביום עֲשָׂרָה בטבת, והוא: **הילולא קדישא של רבי נתן זי"ע**; ונקדים לומר, שהיו כמה דברים בעשרה בטבת, ואחד מהם שעזרא הסופר נפטר (או בט' בטבת או בעשרה בטבת, אבל בוודאי בסביבות ימים אלה), ועזרא הסופר הוא היה זה שהציל את כל עם־ישראל, כי הוא העלה אותם מבבל לבנות את ביהמ"ק, ובימים אלה

ח. מה שצמים בי"ז בתמוז - כי אז כבר הבקעה העיר, ונכנסו פנימה עד שנשרף הבית בתשעה באב, אבל ההתחלה היתה לפני־כן - בעשרה בטבת, ששלח נבוכדנצר את כל חייליו וסיבבו את ירושלים, והיתה התחלת החורבן.

ט. ויש בו חומרא שאין בשאר צומות, שצמים בו אפילו כשחל ביום שישי (משא"כ בשאר צומות, שעפ"י אוב לא צמים ביום שישי), כי על הצום הזה כתוב שהקב"ה אמר ליחזקאל הנביא (יחזקאל כד, ב): בֶּן אָדָם כְּתוֹב לְךָ אֶת שֵׁם הַיּוֹם "**אֶת עֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה**" סְמֹךְ מֶלֶךְ בָּבֶל אֶל יְרוּשָׁלִַם "**בְּעֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה**"; ואף מובא בראשונים, שגם אם היה חל בשבת־קודש - היו צמים בשבת! (אכן, לפי הלוח שתיקנו לנו חכמינו הקדושים זה לא חל בשבת לעולם, והצום היחידי שצמים כשחל בשבת הוא צום יום־כיפורים, אך הוא איננו על החורבן, אלא חלק ממצוות יום־הכיפורים).

הוא נפטר. דבר נוסף שאירע באותו יום - ושייך לימי חנוכה - שאז יצאה הגזירה מהיוונים ימ"ש לכתוב את כל התורה יוונית, וכוונתם היתה לעקור את כל הקדושה של התורה הקדושה ולעשות מזה חכמה וכו'.

ומהו התיקון לכל זה? **רבי נתן!** ב"ה זכינו שרבינו הקדוש הקים תלמיד - רבי נתן, שהוא היה **'יד־ימינו'** של רבינו! רבי אמר בפירוש: **"אִלְמָלֹא הוּא לֹא הָיָה נִשְׁאַר מִמֶּנִּי אֶפְלוּ עֲלֵה אֶחָד שֶׁל גְּנִיזָה"**; כי רבינו הקדוש היה 'אור מכל העולמות העליונים', אבל רבי נתן היה התלמיד שהבין היטב: 'את האור הזה אנחנו מורידים כאן לזה העולם! מפיצים את האור הזה לכל העולם!'...

ואכן, זו היתה צוואתו הקדושה של רבי נתן קודם הסתלקותו: **'זה יהיה העובדא שלכם - 'יָפוּצוּ מַעְיְנֹתֶיךָ חוּצָה'!** - להפיץ אור רבינו! זה יקרב את הגאולה! זה יביא את משיח־צדקנו! ולכן אשרי הזוכה לקחת חבילה של קונטרסים או ספרים, ולהפיץ את זה בין שכבות העם, **ולכל ספר יש כתובת!** ואכן, לא רואים בפירוש מהי הכתובת המדויקת, אבל יש לזה כתובת! **מן השמים כבר כתוב את הכתובת - למי זה צריך להגיע!**

ואי־אפשר לכם לדעת אף־פעם - עכשיו לכל־הפחות - מה יפעל הספר הזה שזכיתם להפיץ! הנה זה יגיע לאיזה בן־אדם - מי יודע איפה הוא בכלל... והאם הוא גר בארץ - אולי הוא הגיע מאיזו מדינה בחו"ל... והנה פוגשים אותו באיזו 'צומת' או באיזה רחוב, ומה הוא עושה ברחובות האלו? ה' ירחם... אבל מן השמים מרחמים על האדם, וכשהוא מגיע לעומק השאול - שם הוא צריך לקבל את הישועה שלו! שם הוא צריך למצוא איזה ספר, והוא מתעורר: רגע, מה קורה פה?... **'חֹדֶשׁ טֵבֵת מֵאִיר וְשָׂמֵחַ'** - מה זה 'מאיר', מה זה 'שמח'... והנה הוא לוקח את זה הביתה, והוא מנסה להסתכל בזה, והנה הוא רואה תפילה לחודש טבת - הוא אומר איזו תפילה... **מסכן הוא לא הולך לביהנכ"ס, ולא זוכה להתפלל, אבל הנה מביאים לו 'תְּפִלָּה לְחֹדֶשׁ טֵבֵת', ובגלל שזה מתאים בדיוק לחודש הזה - הוא אומר את התפילה, ומתעורר איזה ניצוץ בקרבו 'מה כתוב פה'...** זו העבודה הקדושה של ימים אלו!

נשוב להתחלת הפרשה: **"וַיִּגַּשׁ אֵלָיו יְהוּדָה"** - לא כתוב אל מי הוא ניגש, ובפשטות מדובר פה מיוסף הצדיק, אבל אפשר לפרש שזה סובב על ענין שאדם ניגש אל הקב"ה, ובאמת זה לא סותר כלל, כי הצדיק נכלל לגמרי בהקב"ה, וכמו שאומר רבינו (ליקו"מ ח"א סי' כא) - אמנם זה פחד נורא לומר זאת, אבל רבינו אומר זה... וזו לשונו: **'חַיִּים נִצְחִיִּים הֵם רַק לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, כִּי הוּא חַי לָנֶצַח. וּמִי שֶׁנִּכְלַל בְּשָׁרְשׁוֹ, דְּהַיְנוּ בּוֹ יִתְבָּרַךְ, הוּא גַּם כֵּן**

חַי לָנֶצַח, כִּי מֵאַחַר שֶׁהוּא נִכְלָל בְּאֶחָד וְהוּא אֶחָד עִם הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, הוּא חַי חַיִּים נִצְחִיִּים כְּמוֹ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ'; כי הצדיק נכלל לגמרי בהקב"ה!

אז זהו: **"וַיִּגַּשׁ אֵלָיו"** - ניגשים למלך־מלכי־המלכים הקב"ה, ומי ניגש? **"יְהוּדָה"** - כל יהודי, ועם מה הוא ניגש? עם **תודה והודאה** - שזה **'יְהוּדָה'**. הוא חזק בלהודות להקב"ה!

ואיתא בספרים הקדושים, שגם פה היה ענין זה של 'הודאה', כי יהודה החל לדבר ליוסף בְּרַכּוּת: **"יְדַבֶּר נָא עַבְדְּךָ דָבָר בְּאָזְנֵי אֲדֹנִי וְאַל יִחַר אַפְּךָ בְּעַבְדֶּךָ"...** ומסיים: **"כִּי כָמוֹךָ כְּפַרְעֹה"** - מה הכוונה? רבינו מגלה על מילים אלה (ליקו"מ ח"א סי' סב, וס"ד) ש'פרעה' זה לשון התגלות וכו', אבל בפשטות מה היתה כוונתו? אדם חושב שזה דבר שלילי - **אתה מכנה אותי 'פרעה'?...** אבל באותם ימים במצרים להגיד לבן־אדם **'אתה כמו פרעה'** זה הכבוד הכי גדול... וזה פירושו בפשטות: **"כִּי כָמוֹךָ כְּפַרְעֹה"** - אתה שליט ומכובד כמו פרעה... כי הרי פרעה מינה אותו ל'שני למלך' [ואמר לו "רַק הַכִּסֵּא אֶגְדַּל מִמֶּךָּ"], וזה היה שבח שהוא כמו פרעה... אבל מובא מצדיקים (גפ בדברי רבינו שם) שזה מרמז על גילויים גדולים וכו'. והכלל, שתחילה יהודה ניגש בדיבור רך, וכמו שאומרים חכמינו הקדושים - שהוא ניגש לפיוס, ואם לא יועיל - הוא מוכן גם למלחמה... אבל הוא מתחיל עם פיוס: **"בִּי אֲדֹנִי"** - שזה לשון של בקשה.

ופנימיות הענין של **'בִּי אֲדֹנִי'** מובא בדברי צדיקים: **כשאדם ניגש להקב"ה, והס"מ בא להחליש אותו: מי אתה... מה אתה... אני מכיר אותך... מי צריך את התפילות שלך... מה עונים לו? "בִּי אֲדֹנִי" - הקב"ה נמצא בקרבי! יש בי 'חֵלֶק אֱלוֹקַּ מִמַּעַל'! יש לי נשמה קדושה! אני יהודי! אני בא ממקום גבוה! מה שקרה לי במשך הזמן - קרה, אבל בכל מצב: "בִּי אֲדֹנִי" - הקב"ה נמצא בתוכי!**

והרה"ק מראפשיץ זי"ע מוסיף להסביר, דהנה מובא (ברכות ז.): **מִנַּיִן שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מִתְפַּלֵּל? שֶׁנֶּאֱמַר** (יְשַׁעְיָה נו, ז) **"וַהֲבִיאוֹתִים אֶל הַר קָדְשִׁי וְשִׂמַּחְתִּים בְּבֵית תְּפִלָּתִי" - 'תְּפִלָּתָם' לֹא נֶאֱמַר אֶלָּא 'תְּפִלָּתִי', מִכָּאן שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מִתְפַּלֵּל**; ואיפה הקב"ה מתפלל? היכן כביכול הבית־כנסת של הקב"ה?... אכן בזמן שביהמ"ק היה קיים - היה זה בביהמ"ק, והיום היכן זה?... **אומרים צדיקים: בתוך כל יהודי! כשאתה הולך להתפלל, ואתה פותח את פיך לדבר אל הקב"ה, הקב"ה מתפלל בתוכך! כל המילים שאתה אומר - הכל זה שהקב"ה נותן לך את הכח וההבנה!** ובפרט אם אדם זוכה לכוון קצת בתפילה - זה הכל כח של הקב"ה שבתוכו!

ובפרט כן הדבר כשאדם זוכה **להתבודד** להקב"ה; כי כשהוא מתפלל התפילות

הקבועות - יכול להיות שבקושי הוא מכוון אפילו מילה אחת... כבר הכל שגור על לשונו... אבל התבודדות - זה ענין אחר לגמרי... **אי־אפשר לך להתבודד בלי לחשוב!** רוב הבעיה אצל בני־אדם בהתבודדות ששואלים: 'על מה אתפלל?'... **אבל אם היה לך קצת ישוב־הדעת, היית שומע לעצה הנפלאה - שכדאי למלאות פִּנְקָס של התבודדות!** מישהו הביא לי לאחרונה קונטרס יפה '**פנקס התבודדות**', ואפשר למלאות בו כל מיני דברים שרוצים להתפלל, וממילא יש לך כבר על מה להתפלל...

אבל מי מתפלל? "**בִּי אֲדֹנָי**" - הקב"ה מתפלל בתוך האדם! ובזה האדם מחיה את עצמו תמיד! הס"מ אומר לו: 'מי אתה?... אתה לא מכיר את עצמך?... מי כבר צריך את התפילות שלך?'... **מה אתה מבזה? וכי אתה מבזה 'אותי'? אתה מבזה את מי ששוכן בקרבי - "בִּי אֲדֹנָי"!**

זהו: "**וַיִּגַּשׁ אֵלָיו יְהוּדָה**" - שיהודי ניגש בתפילה לפני הקב"ה; ו'**אֵלָיו**' היינו כמו הכתוב בפרשת וירא: "**וַיֵּרָא אֵלָיו** ה'", והיה מוהרא"ש מזכיר תמיד על זה: '**אֵלָיו**' ראשי־תיבות **וְ'הַחַי יְ'תֵן אֶ'ל לְ'בוֹ** (קהלת ז, ב), ואותו דבר כאן: **אדם שהוא חי באמת, ואיך? כמו שאמרנו לעיל: "וְכֹל הַחַיִּים יוֹדוּךָ סֶלָה" - שהוא מכיר את הטובה שיש לו 'הנה יש לי חיים! אם אני "מֻהוֹלְכֵי מִדְבָּרִיּוֹת", או "חוֹלֶה שֶׁנִּתְרַפֵּא", או "יוֹצֵא מִבֵּית הָאֲסוּרִים", או "יוֹרְדֵי הַיָּם", אני אחד מהחַ'יְ'ים', אזי: "וְהַחַי" יִתֵּן אֶל לִבּוֹ, ומה ישים אל לבו? להודות להקב"ה!** ואזי אז, כל הגישה שלך - שזה ענין של "**וַיִּגַּשׁ**" - זה כבר ענין אחר לגמרי... אתה עכשיו ניגש עם אימה ויראה ושמחה - שניהם ביחד - "**וַיִּגַּשׁ אֵלָיו**" - אל מי? אל הקב"ה! ומה אתה עושה? "**יְהוּדָה**" - אתה עכשיו 'יהודי' - אתה 'מודה' להקב"ה!

ואיך אתה מתחיל? "**בִּי אֲדֹנָי**" - '**רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, אַתָּה נִמְצָא בְּקִרְבִּי! אֲכֵן, אֲנִי כְּמוֹ שֶׁאֲנִי... אֲנִי מַכִּיר הֵיטֵב הֵיכָן אֲנִי נִמְצָא... אֲבָל אַתָּה בְּתוֹכִי!**'.

אגב, זו זכות מיוחדת שאדם הוא '**מכיר את מקומו**', ולא כל אדם זוכה לזה... רבינו אומר: יש אחד שהוא 'עוֹשֶׂה מַעֲשֶׂה זִמְרִי, וּמְבַקֵּשׁ שָׂכָר כְּפִינְחָס', ה' ישמור... אבל אדם שיש לו **קצת** ישוב־הדעת, והוא **קצת** 'מכיר את מקומו', הוא יודע שמצד עצמו הוא לא־כלום, אבל העיקר שהוא מכיר: "**בִּי אֲדֹנָי**" - **רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, אַתָּה בְּתוֹכִי!**

וממשיך: "**יְדַבֵּר נָא עַבְדְּךָ דָּבָר בְּאָזְנֵי אֲדֹנִי**" - שזה מרמז על תפילה בלחש, ענין של '**בְּאָזְנֵי אֲדֹנָי**'; כי הנה אמנם רבינו ז"ל דיבר ממעלת העניין של צעקה להקב"ה, שזה דבר גדול מאד, ורבינו אומר (ליקו"מ ח"א סי' כא) שזה מוליד את המוחין, אבל זה רק **במקום פרטי**; לא בבית־הכנסת בין אנשים! אדם לא יכול לצעוק בבית־הכנסת! **אתה רוצה להתבודד ולצעוק?**

לך לאיזה מרתף, לאיזה הר או שדה, היכן שאין אף־אחד, ושם תצעק! אומר רבינו: תצעק 'שִׁבְעִים קַלִּין'! תצעק ממש עד שיזדכך המוחין - שיהיה להם לידה, וכמו צעקת היולדת, תצעק ותצעק...

אבל בדרך־כלל - בפרט כשאדם מתפלל בציבור - יש ענין של "יְדַבֵּר נָא עַבְדְּךָ דָבָר 'בְּאָזְנֵי' אֲדֹנִי" - בשקט; רבינו אומר בשיחות־הר"ן (סי' טז): **'דַּע שֶׁיְּכוֹלִין לִצְעֹק בְּקוֹל דְּמָמָה דַּקָּה, בִּצְעָקָה גְּדוֹלָה מְאֹד וְלֹא יִשְׁמַע שׁוּם אָדָם כְּלָל, כִּי אֵינוֹ מוֹצִיא שׁוּם קוֹל כְּלָל, רַק הַצְּעָקָה הִיא בְּקוֹל דְּמָמָה דַּקָּה וְזֶה יוּכַל כָּל אָדָם, דְּהַיְנוּ שֶׁיְּצַיֵּר בְּמַחֲשַׁבְתּוֹ הַצְּעָקָה וְיַכְנִיס קוֹל הַצְּעָקָה בַּמַּחֲשָׁבָה, וְיצַיֵּר בְּדַעְתּוֹ קוֹל הַצְּעָקָה מַמָּשׁ עִם הַנִּגּוּן כְּדֶרֶךְ שֶׁצּוֹעֲקִים, וְיִכְנֹס בָּזֶה עַד שֶׁיִּצְעַק מַמָּשׁ בִּבְחִינַת קוֹל דְּמָמָה דַּקָּה, וְשׁוּם אָדָם לֹא יִשְׁמַע כְּלָל כִּי בֶּאֱמֶת אֵינוֹ צִיּוּר כְּלָל, רַק צְעָקָה מַמָּשׁ'**; ומסביר רבינו: **'כִּי יֵשׁ סְמְפוֹנוֹת בָּרְאָה שֶׁמִּשָּׁם יוֹצֵא הַקּוֹל, וְגַם יֵשׁ סְמְפוֹנוֹת דַּקִּים הַיּוֹצְאִים מִן הָרֵאָה אֶל הַמֹּחַ, וְעַל־כֵּן יְכוֹלִים לְהַכְנִיס הַקּוֹל דֶּרֶךְ הַסְּמְפוֹנוֹת הַדַּקִּים הַהוֹלְכִים אֶל הַמֹּחַ עַד שֶׁיִּצְעַק מַמָּשׁ בְּמֹחוֹ עַל־יְדֵי מַה שֶּׁמְצַיֵּר בְּמַחֲשַׁבְתּוֹ קוֹל הַצְּעָקָה מַמָּשׁ, שֶׁבְּזֶה הוּא מַכְנִיס קוֹל הַצְּעָקָה אֶל הַמֹּחַ, וְיוּכַל לַעֲמֹד בֵּין כַּמָּה בְּנֵי אָדָם וְיִצְעַק מְאֹד, וְשׁוּם אָדָם לֹא יִשְׁמַע'**; הרי שאפשר לאדם לצעוק גם בשקט... [רבינו אומר שם, שלפעמים אדם יכול להיכנס בזה כ"כ עד שיכול פתאום לצאת לו צעקה שלא בכוונה...].

וזהו: "יְדַבֵּר נָא עַבְדְּךָ דָבָר 'בְּאָזְנֵי' אֲדֹנִי".

וממשיך האדם לבקש מהקב"ה: "**וְאַל יִחַר אַפְּךָ בְּעַבְדֶּךָ**" - שלא יהיה ענין של חרון־אף; **אדם צריך לבקש כ"כ הרבה מהקב"ה שהוא ינצל מחרון־אף! כי זה דבר שהורס את האדם ח"ו! הורס את הכל! זה הורס לו את ה'שלום־בית', את ה'שלום בעצמו', את הכל!** אדם שנכנס בכעס הוא "**טֹרֵף נַפְשׁוֹ בְּאַפּוֹ**" (איוב יח, ד)! וזה הדבר הכי גרוע... האר"י הקדוש מסביר, שכשאדם עושה איזו עבירה ח"ו, זה גורם כתם על נשמתו, אבל כשהוא נכשל בכעס - הוא "טֹרֵף נַפְשׁוֹ", ה' ישמור... וכן מובא בדברי רבינו (ליקו"מ ח"א סי' סח), שזה הדבר הכי גרוע רח"ל. ולכן על זה מתחילים לבקש מהקב"ה: "**וְאַל יִחַר אַפְּךָ בְּעַבְדֶּךָ**", אלא יהיה רק **שלום, ישוב־הדעת ושמחה...**

ומסיים: "**כִּי כָמוֹךָ כְּפַרְעֹה**" - מסביר רבינו (ליקו"מ ח"א סי' סב): **'פַּרְעֹה'** לשון **התגלות** [וכמ"ש (שמות לב, כה) "כִּי **פָרֻעָה** אַהֲרֹן", "**וּפָרַע** אֶת רֹאשׁ הָאִשָּׁה" (במדבר ה, יח), 'פרע ראש' זה לשון 'גילוי'], וזה אחד מן ההמלצות שאדם ממליץ לפני הקב"ה: **'רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, אֲנַחְנוּ מַכִּירִים אוֹתְךָ רַק כְּפִי הִתְגַּלּוּת'...** כלומר: בוודאי בכל הבריאה - בכל זיז ובכל תנועה - יש רזי רזין ונסתרות שאין־סוף ואין־חקר, אבל אנחנו מכירים רק כפי מה שאנחנו רואים בעינינו הגשמיות... ולכן אנחנו מבקשים שהקב"ה ידון אותנו לכף־זכות:

"כִּי כָמוֹךָ" - לְהַכִּיר אוֹתְךָ, רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, זֶה רַק **"כְּפַרְעֹה"** - זֶה רַק כְּפִי מַה שֶּׁאֲנַחְנוּ רוֹאִים בְּגָלוּי...

וזה בא להמליץ זכות על האדם, שהוא אומר: **'רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, אֲנִי רוֹצֶה לַחֲזֹר בִּתְשׁוּבָה, תַּעֲזֹר לִי שֶׁאֶזְכֶּה לִרְאוֹת אֶת חֲסָדֶיךָ וְרַחֲמֶיךָ בְּגָלוּי! אֲנִי אָמְנָם מַאֲמִין שֶׁבְּכָל דָּבָר יֵשׁ טוֹבָה, אֲבָל אֲנִי רוֹצֶה לִרְאוֹת אֶת הָרַחֲמִים בְּעֵינַי!'**; וכמו שרבינו פרש את הפסוק של פרשת השבוע שעבר: "וְאֵל שַׁדַּי יִתֵּן **לָכֶם** רַחֲמִים" - שאנחנו מבקשים מהקב"ה שנזכה לראות את הרחמים במו־עינינו, וזה לא יהיה חסוי ובהסתר־פנים... נמצא שיש בזה 'המלצה' לאדם, שבעת שאנחנו ניגשים להתפלל ולדבר להקב"ה, אנחנו אומרים: **"כִּי כָמוֹךָ כְּפַרְעֹה" - 'רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, אֲנַחְנוּ מַכִּירִים אוֹתְךָ כְּפִי הַגִּלּוּי שֶׁאַתָּה מִתְגַּלֶּה לָנוּ'...**

זהו הקשר שיש בין **פרשת השבוע לימי חנוכה הקדושים** שעכשיו יצאנו מהם **עם התחדשות חדשה של תודה והודאה להקב"ה! "וַיִּגַּשׁ אֵלָיו יְהוּדָה" - אנחנו ניגשים עכשיו עם גישה חדשה לחיים שלנו - להודות להקב"ה על כל דבר, דבר קטן ודבר גדול!** ועל־ידי־זה אדם נמצא כבר בעולם־הבא... והוא כבר עכשיו **'מְקַבֵּל פְּרָס מֵרַבּוֹ'** - הוא מקבל פרס מהקב"ה, הוא כבר שמח עם החיים שלו, עם כל החסדים שהקב"ה עושה אִתּוֹ, והוא לא מפסיק להודות להקב"ה...

הקב"ה יעזור לנו, שבאמת נזכה להכניס בעצמנו לימודי הצדיקים, לשמוח בכל ימינו, לדעת שכל דבר אפשר **להאיר ולשמוח בעזרת השם**, והאור הגדול של ימי חנוכה הקדושים יישאר אצלנו כל השנה כולה, ויתגלה האור הזה לכל העולם כולו, ובקרוב יבוא משיח צדקנו ויהיה הגאולה השלימה!

breslev.shely@gmail.com